Video predavanje: https://www.youtube.com/watch?v=iZ3Rph14ceM&feature=youtube_gdata

Transkript predavanja od šejha Zijada Ljakića hafizahullah, na temu:

ZAŠTO OD MNOGO ONIH KOJI TRAŽE ŠERIJATSKO ZNANJE MALO NJIH POSTANU ALIMI

Ima jedna tema, jedno pitanje a to je šta je razlog da imamo takvu stvarnost da je mnogo studenata, mnogo onih koji su otišli da traže šerijatsko znanje u arapskom svijetu i kod nas, i godinama studiraju i uče i mnogo vremena utroše na traženju šerijatskog znanja, kada na kraju nemamo rezultat da su postali učeni ljudi. Da se na njih možemo vraćati, da rade dawetske aktivnosti i da ih možemo pitati o šerijatu. Što je zaista činjenica i gorka stvarnost. Da mnogi uče i traže šerijatsko znanje a da je malo onih koji su na kraju zaista postali učeni. Naravno, najlakši odgovor na ovo je da je to prirodna selekcija, da je tako u bilo kojoj drugoj stvari. Da mnogi počnu neku stvar da rade, a na kraju malo je onih koji završe. Mi ne govorimo o tome. Mi govorimo koji su to stvarni – realni razlozi nakon što bi se napravila analiza stanja, i nakon što bi se vratili na ono što su rekli učenjaci po tom pitanju.

U tom kontekstu namjera mi je u ovom predavanju da odgovorim na ovo pitanje, odnosno suština i većina predavanja govori o tome kako treba tražiti šerijatsko znanje, kako bi neko postao učen. O tome su učenjaci pisali, o tome su knjige napisane. To treba naučiti, to treba znati i sprovesti i primjeniti u praksu. Naime, prenosi se od Alije radijallahu anhu, pripisuju mu se neki stihovi, a ispravno je da su to riječi imama Šafije rahimehullah da je rekao: „Nećeš steći znanje osim sa šest stvari, a ja ću te obavijestiti o njima pojedinačno. A to su inteligencija – oštroumnost, požrtvovanje (idžtihad) – ulaganje truda i znoja, zrelost (da čovjek sazri) po tom pitanju, uzimanje znanja od šejhova, i puno vremena na tom putu. Zaista, ne možemo danas naći ozbiljnog učenog čovjeka a da nije sakupio većinu ovih stvari kod sebe, da je prošao kroz njih i da ih je stekao. I da je nemoguće da neko postane učen a da nema kod sebe većinu ovih stvari od šest spomenutih.

O ovom pitanju imamo gorku stvarnost, a to je da je mnogo studenata, mnogo onih koji su zaista otišli da traže šerijatsko znanje, da uče šerijat, studirali na islamskim fakultetima i neki se vratili sa fakultetima, neki sa magistratima, doktoratima, ali malo je onih koji su nakon toga postali učeni. Koji su zaista postali od onih koje možeš pitati o šerijatu, kojima možeš postaviti neko pitanje i da budeš siguran da će ti dati pravi odgovor zasnovan na šerijatskom znanju. Odgovor na ovo pitanje, o ovome je govorio hanbelijski učenjak Ibn Badran u svojoj poznatoj knjizi koja govori o usuli-fikhu hanbelijskog mezheba. Između ostalog, kaže na početku da u stvarnosti imamo mnogo ljudi koji traže šerijatsko znanje, koji godinama traže znanje, uče, stiču znanje, a da na kraju nisu stekli nikakvo znanje. Nisu došli do cilja, rezultat toga nije bio ono što su htjeli. A kaže, razlog tome da nisu stekli znanje se vraća na jednu od dvije stvari. Prva stvar je kaže, da može biti da ta osoba po prirodi *nije inteligentna, nije oštroumna*, ili našim jezikom poglupa osoba, ne može ove stvari dokučiti i razumjeti. A što se uglavnom može odnositi na mali broj ljudi, mada i toga ima u praksi. Druga stvar je kaže, *džehl (neznanje) o nepoznavanju puteva traženja znanja*. I zaista je ovo onaj razlog kada bi analizirali stanje mnogih naših studenata, svršenika islamskih fakulteta ili nekih viših diploma, vidjeli bi da bi se našli u ovome. Oni jesu učili, oni jesu mnogo vremena proveli u traženju šerijatskog znanja, međutim, nisu zadovoljili ovu stvar. Nisu tražili šerijatsko znanje onako kako se ono traži i zbog toga nisu došli do cilja.

A o tome ćemo govoriti. Na koji način se traži šerijatsko znanje, koji su to putevi traženja šerijatskog znanja. Naravno, može biti i neki drugi razlog zašto neko nije postao učen. Možda je stekao šerijatsko znanje, ali kada se vrati u svoju državu zbog zaposjedanja određenog položaja, zbog stanja u državi i slično, ne dolazi do izražaja i ne govori istinu. Iz razloga što je možda na nekom položaju, u nekom udruženju, islamskoj zajednici i tako dalje, i ne smije govoriti istinu. Ako bi govorio istinu ne bi mogao biti na tom položaju. Drugi razlog može biti da se ušutkuje imetkom, dobija dobru platu, dobija pare i zbog toga ne smije da govori istinu, jer inače u suprotnom ne bi radio taj posao koji radi unutar neke islamske institucije. Treći razlog može biti da se boji za svoj život, svoju porodicu itd od strane države, od strane policije, tako da ne smije govoriti istinu iako ima šerijatskog znanja. I

četvrti razlog može biti da je neko učio i stekao određeno šerijatsko znanje, međutim, nije prešao jednu stepenicu. A to je da je ostao još uvijek na slijepom slijeđenju određenog mezheba. Poput recimo slijeđenja u akidi maturidijske i ešarijske akide. Ili u mezhebu da slijepo slijedi hanefijski mezheb i ne može se dignuti iznad toga i tako dalje, pa mu to biva prepreka da postane pravi i istinski učenjak.

Namjera mi je da pojasnim kako, na koji način bi trebao talibul-ilm (onaj koji hoće da stekne šerijatsko znanje), da postane učen, na koji način da traži šerijatsko znanje. Prije svega, nezamislivo je da čovjek radi bilo koje djelo a kamo li da traži šerijatsko znanje a da nema iskren nijet. Znači, prva stvar i ona je osnov-temelj, a to je da se ima *ihlas (iskrenost) u nijetu (namjeri)*, da ima iskren nijet. Naravno, ovo je najteža stvar, nju je najteže izliječiti. Da čovjek sebe pročisti, da ima iskren nijet. Kao što se prenosi od nekih učenjaka da kažu: „zadnju stvar koju sam uspio izliječiti kod sebe (mahanu) je da imam iskren nijet. Četrdeset godina sam liječio nijet.“ Znači, zaista je nijet vrlo opasna stvar. Nije dovoljno da čovjek na početku nekog dobrog djela ima iskren nijet, nego ga mora obavezno obnavljati tokom činjenja dobrog djela, naročito u traženju šerijatskog znanja koje traje godinama ili čitav život. Pa čovjek stalno mora da obnavlja nijet, da ima iskren nijet, čak svakodnevno da se sjeti zašto uči i zbog čega uči. Da ne uči zbog ljudi, i da ne uči zbog položaja, zbog dobrog posla, novca i tako dalje, ili da bi bio prozvan da bi ga zvali da je šejh. Nego da uči radi Allaha Uzvišenog, da bi otklonio neznanje od sebe i od onih koje će poučavati vjeri. Druga stvar je da treba da puno *dovi Allahu da mu poveća znanje, da mu ukloni džehl*. Kao što je došlo u Kur'anskom ajetu „Reci (o Muhammede) Gospodaru moj povećaj mi znanje.“ Da dovi čovjek ovom dovom. Također, kako je došlo u vjerodostojnom hadisu mutefekun alejh, da je poslanik sallallahu alejhi ve sellem dovio Abdullah Ibn Abasu radijallahu anhu: „Allahu moj daj mu fikh (razumijevanje) u vjeri i pouči ga tevhidu (odnosno tumačenju Kur'ana).“ Kada bi čovjek samo ove dvije dove dovio i kada bi imao snage da svaki dan dovi ovu dovu, kada bi mogao da dovi na sedždi svaki put kad ode na sedždu ili makar jedanput u namazu, da kaže „Gospodaru moj povećaj mi znanje“, „Allahu moj daj mi fikh (razumijevanje) u vjeri.“ Onaj ko traži šerijatsko znanje i stalno dovi ovom dovom nema sumnje inšallah da će mu se Allah odazvati

i povećati mu znanje. Ako to još radi godinama, uporno, inšallah Allah će mu biti na pomoći da poveća svoje znanje i otkloni džehl, i da sačuva iskren nijet. Treća stvar vrlo bitna, da talibul-ilm mora imati *jaku i veliku ambiciju*. Traženje šerijatskog znanja nije za ljude koji imaju niske ambicije, koji ne žele nešto visoko postići. Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kaže: „Zaista Allah voli uzvišene stvari (velike stvari, velike ambicije, velike ciljeve), a prezire mizerne i niske stvari (niske ciljeve)" (Albani – sahih hadis). Allah na mnogo mjesta u Kur'anu mnoge ajete počinje, unutar ajeta kaže, govori riječi koje podstiču na ulaganje truda, na žurenje u činjenju dobrih djela, na postizanju što većeg hajra i tako dalje. Sve to nam ukazuje da je u šerijatu, u islamu osnova da čovjek teži da uradi što više hajra (dobra), da postigne što više.

Na početku traženja šerijatskog znanja svaki talibul-ilm (tragaoc za znanjem) treba da nastoji da stekne knjige, da iščita *knjige koje govore o načinu u traženju šerijatskog znanja*. Tih knjiga je mnogo, pisana su još u davna vremena. Nabrojaću neke tri, četiri knjige, kao što je Ibn Abdul Ber napisao knjigu, na koju sam se ja vraćao u ovom predavanju i koja je osnova po ovom pitanju, na koji način se traži šerijatsko znanje. Zatim, knjiga od Adžurija, knjiga od Ibn Džema'a, knjiga od savremenih učenjaka a koja je sabrala sve ove do sada, stotinjak-dvjesto knjiga, rezime tih knjiga a to je *knjiga od Bekr Ebu Zejda „Ukras taliba" sa komentarom šejha Ibn Usejmina*. Dovoljno je fadla toj knjizi da je komentarisao šejh Ibn Usejmin. Kao jedan uvod je potrebno da talibul-ilm iščita ove knjige kako bi znao na koji način da traži šerijatsko znanje, jer ako tu promaši, ako tu ne potrefi uložiće mnogo truda, mnogo znoja, mnogo vremena a neće doći do cilja i neće postati učen. A toliko toga imamo u praksi.

Srž teme – glavnina je da treba znati da onaj ko hoće da stekne šerijatsko znanje, treba znati da *traženje šerijatskog znanja ima svoje faze i svoje stepene*. Onaj ko hoće da uzme znanje odjedanput neće ga nikada postići. Ko hoće za godinu – dvije ili tri da stekne znanje i kaže sad sam ja učen, taj nije stekao znanje niti će steći znanje. Znanje se stiče godinama. U toku sticanja znanja prolazi se kroz određene faze, poznate faze o kojima su učenjaci govorili. Talibul-ilm u sticanju znanja mora proći kroz određene faze. Što znači da sticanje znanja ima svoje stepene i deredže. Znači, talibul-ilm mora poći od *temelja* traženja šerijatskog znanja, odnosno, da

svaku šerijatsku nauku, svaku oblast šerijatskih znanosti *mora uzeti temelje, ono najbitnije na kojima će izgraditi ostalo znanje.* I to je ono što su učenjaci nazvali „usul“. Poznata je stvar da je šerijatsko znanje ogromno. Što ga čovjek više uči sve više spoznaje da je ono još veće. Kao što je jedan pjesnik u stihu izrazio: „Koliko je znanje i koliko je ono široko, koliko je opsežno, nema kraja. Ko je u stanju da sakupi svo znanje, da sve zna. Ako hoćeš da učiš onda traži ono što je najkorisnije znanje.“ Koje je najkorisnije znanje? Temelji. Ako čovjek ne uzme temelje u šerijatskom znanju onda on nema na čemu da izgrađuje ono ostalo znanje koje čita, iščitava, pamti i tako dalje. Šerijatsko znanje se uzima od osnova. Kojih osnova? Učenjaci su odredili to iskustvo, da imaju određeni *šerijatski metnovi – osnovni tekstovi*, obično se to vraća na ajete i hadise ili neka šerijatska pravila i tako dalje. I oni se uče napamet, oni se izučavaju, čitaju se njihovi komentari. Njih kad talibul-ilm nauči onda na njih može izgrađivati i dalje tražiti znanje. Ako ove temelje ne uzme, ne nauči, ne obradi, onda on neće nikad steći onu dovoljnu podlogu znanja da bi mogao da dalje izučava, a kamo li da nekome pojašnjava vjeru. Doći će u situaciju da bude upitan o nekom banalnom pitanju za koje imamo ajet i hadis odgovor, ali on zato što nije od temelja počeo izučavati vjeru ne zna odgovor. Kaže, nije mi poznato, nisam to nikad čuo. Nije čuo zato što nije znao i nije tražio znanje onako kako treba. Ibn Abdul Ber navodi nekoliko rečenica, izreka od učenjaka o tom pitanju: „Onaj ko ne nauči usule (ne uzme iz Kur'ana ono što se mora znati, ne uzme iz hadisa ono što se mora znati, temeljne stvari na kojima su izgrađeni propisi) neće doći do cilja.“ Druga izreka: „Kome bude zabranjen delil-dokaz (ne nauči delil u svim oblastima, temelj nauke ne nauči) skrenuće sa pravog puta.“ Traženje šerijatskog znanja je kao pravljenje kuće. Ako u toj kući čovjek ne napravi temelje, ne napravi zidove, na njih onda ne može izgraditi krov, cijeli onaj ukras. Ako mu temelji i stubovi fale onda ne može na to izgrađivati dalje. Tako isto ovi usuli u traženju šerijatskog znanja su poput temelja i stubova u kući, i ako ih talibul-ilm ne nauči on ne može steći ispravno šerijatsko znanje.

Također, kaže Ibn Abdul-Ber: „Traženje znanja ima svoje deredže, ima svoje stepene, ima svoje faze. Onaj ko traži šerijatsko znanje ne treba da ih prelazi, preskače (da skače odmah na zadnji stepen). A onaj ko ih pređe odjedanput (hoće

odmah da dođe do vrhunca, do kraja) on se razišao sa selefom ovog ummeta kako se traži šerijatsko znanje. A onaj ko namjerno neće tako da uči, skrenuće sa pravog puta. A onaj ko ih pređe a nije znao da tako treba tražiti šerijatsko znanje (praveći greške, ogromne greške) neće imati osnove na koje se vraća u šerijatskom znanju."

Osnovna stvar koju talibul-ilm treba početi je hifz Kur'ana. Da nauči napamet Kur'an. Ovo zahtjeva puno vremena, istovremeno se mogu učiti druge šerijatske oblasti, drugi metnovi uz hifz Kur'ana. Ako ne može naučiti ili sačuvati hifz Kur'ana, učenjaci su govorili koji je to minimum koji treba talibul-ilm, kao jedan mudžtehid da nauči. Treba da nauči *ajetul-ahkam – ajete koji govore o propisima*. Kur'an se dijeli u tri cjeline: 1) Ajete koji govore o propisima (ahkamima), 2) Ajete koji govore o tevhidu – akidi, 3) Ajete koji govore o pričama o vjerovjesnicima, o prijašnjim narodima. Većina učenjaka iz usuli-fikha (skoro svi) kažu da nije šart (uslov) da talibul-ilm mora znati napamet Kur'an ili ajetul-ahkam (ajete o propisima) da bi bio mudžtehid. Bitno je da ih zna, koji ajet je za koji propis da se može na njeg vratiti. Ako ne može naučiti ajetul-ahkam, minimum je da nauči sure El-Bekare i Ali-Imran napamet.

Treba spomenuti vrlo bitnu stvar a to je da *hifz Kur'ana nije znanje*. Najjači dokaz tome je da danas imamo mnoge hafize Kur'ana, a koji su istovremeno pjevači, igrači, koji rade stvari koje ne priliče jednom džahilu (neznalici) a kamo li jednom ozbiljnom muslimanu. Zašto? Iz razloga što je sam hifz Kur'ana to je učenje napamet, to nije znanje. To je *prelazna faza*. On kao hafiz Kur'ana može koristiti sebi, ima mnogo sevaba što je učio Kur'an i to je veliki fadl (odlika), i može poučavati druge ako je u stanju da pravilno prenese učenje Kur'ana po tedžvidu. Međutim sam hifz Kur'ana nije šerijatsko znanje nego je to faza nakon koje se ide dalje. Pa od talibul-ilma nije šart kada se nešto upita da mora automatski znati napamet i odgovoriti. Bitno je da on zna to što je upitan, i što treba da zna gdje će se vratiti, kojim knjigama, gdje to postoji, gdje je učio. Gdje su te knjige, i koje oblasti gdje se obrađuje to i to pitanje. I to je već znanje. A znati napamet, kao što kaže imam Ahmed rahimehullah: „Hifz (učenje napamet) je izdajica". Zna izdati čovjeka. Prema tome, čovjek se ne smije plaho oslanjati na hifz, nego se vraćati na knjige, na ono gdje je sačuvano šerijatsko znanje.

Iz hadisa treba učiti metnove – osnovne knjižice u kojima su sadržani osnovni hadisi od kojih se počinje tražiti šerijatsko znanje. Na primjer da nauči „Četrdeset Nevevijevih hadisa" – s tim početi, naučiti napamet, naučiti njihov komentar, ili još osam hadisa koje je dodao Ibn Redžeb, to je pedeset hadisa. S tim počinje, uči ih napamet i iščitava njihov komentar. Sljedeća faza je da nauči Umdetul-Fikh, oko 450 hadisa koje je sakupio Makdisi. Hadisi su iz Buharije i Muslima koji govore o propisima. Sljedeća faza je da nauči knjigu Bulugul-Meram, oko 1500 osnovnih hadisa sa kojima se dokazuju fikhski propisi. Imaju i druge knjige, ali ovo je ono što je u praksi da se te knjige izučavaju i uče, da se od toga počinje tražiti šerijatsko znanje. Jer zaista danas ozbiljan talibul-ilm koji nije prošao i naučio Bulugul-Meram, teško može odgovarati na šerijatska pitanja, teško se može vraćati na mes'ele. Jer jezgro šerijatskih dokaza iz fikha se nalazi u toj knjizi, oko 80-90% dokaza iz fikha je u toj knjizi.

Iz akide su knjige: „Tri načela" od Muhammeda Ibn Abdul-Vehaba rahimehullah, zatim „Kitabu Tevhid", „Vasitijska akida" i „Tahavijska akida." To su neke četiri osnovne knjige koje talibul-ilm treba preći i hifzom i izučavanjem komentara tih knjiga.

Od šerijatskih i fikhskih pravila najlakša i osnovna knjiga koju treba naučiti je knjiga koja govori o nešto manje od pedeset šerijatskih pravila koje treba naučiti, iščitati njihov komentar, njihovo tumačenje. I tako iz mnogih drugih oblasti imaju osnovne stvari.

Nezamislivo je da jedan talibul-ilm traži šerijatsko znanje a da ne prođe ove knjige iz akide, hadisa, mustalahul-hadisa. Da ove knjige, osnovne metnove ne prođe i da ih ne izuči. Ako to ne uradi on ne može ostalo znanje izgrađivati na pravim temeljima. Vrlo bitna stvar je da se ove stvari ne uče na fakultetima, ne mogu se naći na fakultetima.

Tragaoc za znanjem da bi zaista bio pravi tragaoc za znanjem (talibul-ilm) njegov radni dan, njegov životni vijek se treba razlikovati od ostalih ljudi. Nezamislivo je da mu prođe dan a da on nešto novo ne nauči, ne iščita i ne sazna o Allahovoj vjeri. Njegovi dani u sedmici trebaju imati raspored po kojem on živi i radi. Treba da sakupi minimum neke tri stvari: 1.) *Maksimalno se posvetiti izučavanju onog*

što uči na fakultetima, da uloži maksimalan trud i da bude najbolji, da daje sve od sebe da stekne znanje koje se uči u toku predavanja. 2.) Mora *prisustvovati predavanjima šejhova*, ako je to moguće. Ako nije moguće onda pratiti predavanja preko interneta, direktno uživo da sluša kao da prisustvuje predavanju. Tako da nema izgovora da ne može uzimati znanje od šejhova. Nezamislivo je da se uzima šerijatsko znanje a da se ne uzima od šejhova. Imam Šatibi kaže: „Šerijatsko znanje se traži na takav način što se ono uzima sa usta učenjaka (tumačenje, razumijevanje Islama se uzima od učenjaka). Ashabi su uzeli šerijatsko znanje od Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, čuli ga od njega i uzeli od njega. Tabiini su uzeli od ashaba, a tabi tabiini su uzeli od tabiina, i tako redom. Ovo je sunnet ovog ummeta da se znanje uzima od uleme.“ Ono se nadopunjava vraćanjem na knjige, ali je osnova da se uzima od uleme. Mi to znamo iz prakse da onaj koji čita neku knjigu da je može razumjeti na razne načine. Tek kad čuje od šejha kako on to tumači, onda tek vidi da je mogao neke stvari pogrešno razumjeti. 3.) Talib-ilm mora imati svoj *svakodnevni vird*. Svakodnevno da ima metnove koje uči napamet, ima hifz Kur'ana, ponavljanje Kur'ana, ima metnove koje je prije naučio da ih ponavlja. Mora imati dnevni raspored kako uči i traži znanje. To je njegov privatni život, da mnogo truda ulaže u sticanju znanja. To mu ne može niko dati i tu ga ne može niko usmjeravati. On mora sam u to ulagati mnogo truda.

Kakav je smisao da studiramo na fakultetima ako moramo sve ovo dodatno da učimo? Onaj ko završi fakultet on je time dobio jedan dobar *ključ sa kojim otvori vrata sobe koja je puna knjiga šerijatskog znanja*. I on je uspio da dobije ključ, i uđe u tu sobu punu knjiga. I da zna u toj sobi gdje se nalaze koje knjige i koje knjige govore o određenoj mes'eli (pitanju). To dobije sa fakultetom. On nije stekao znanje. Mada se može određeno znanje steći na fakultetu, ali najviše što stekne to je dobar ključ koji mu omogućava da uđe u more šerijatskog znanja.

A što se tiče magistrata i doktorata, oni prave od jednog taliba-studenta *istraživača*. Najviše što može magistar i doktor postići je da postane dobar istraživač. U čemu istraživač? Da istražuje šerijatska pitanja. Na koji način? Kada dođe neko šerijatsko pitanje da zna u toj mes'eli šta su učenjaci rekli, na čemu je idžma (konsenzus) učenjaka, na čemu su se razišli, koji su stavovi učenjaka, šta su mezhebi rekli po tom pitanju. Da sve to zna se vratiti na knjige i sabrat po tom

pitanju, da zna sabrat njihove dokaze i način dokazivanja, da zna analizirati te dokaze, i na kraju doći do rezultata – do propisa. Da bude sposoban da vrši vaganje između dokaza, koji su dokazi jači, koji slabiji, da bi prevagnuo određeno mišljenje da je bliže ispravnom u pitanjima u kojima su se učenjaci razišli. Ovo ja mogu govoriti sa ovog stepena jer sam u tim fazama, jer sam prošao određene te faze i zato mogu ovako govoriti. I to se čuje od šejhova kada govore o ovim stepenima učenja i traženja šerijatskog znanja.

Na kraju da spomenemo jednu vrlo bitnu stvar, a to je da talib-ilm treba znati da on treba da *„sazri"* kako bi mogao da priča o šerijatu. Neki kažu da prije *četrdesete* godine ne treba pričati o Islamu, a to znači da ne treba da izlazi među ljude – javno. Da bude poznat, da ga ljudi puno pitaju, da se vraćaju na njega. Znači, prije nego što sazri u šerijatskom znanju. Jer je bojazan da on može izaći u eter, postati poznat, mogu ga ljudi pitati teška pitanja za koje nema znanja, a on izašao već rano a nije sazrio za ta pitanja. Što imamo danas u praksi. Koliko imamo daija kod nas koji se mijenjaju iz faze u fazu. Kako prolaze kroz određene životne faze tako se i mijenjaju i tako mijenjaju svoje stavove. Do jučer su imali ovakve stavove, danas imaju ovakve. Sutra imaju onakve i tako dalje. Odriču se ovoga, onoga, kaju se za ovo, za ono. Zašto? Zato što su izašli u eter – javnost. Možda nije niko drugi bio pa su oni morali. To je njihova fitna i iskušenje, ali tako ne može ići dawa. Njihova je životna greška što su izašli u javnost a nisu sazrili sa strane šerijatskog znanja. Zato nije ispravno da onaj ko nije šerijatski sazrio da izlazi među ljude, da postaje poznat. To ne znači da se ne treba baviti dawetskim aktivnostima. Treba se baviti dawom, treba poučavati ljude, treba komentarisati određene knjige itd. Ali ne izlaziti u javnost, držati predavanja, snimati itd. Snimanje i držanje predavanja dolazi poslije kad čovjek zaista sazri u šerijatskom znanju, kada ono što priča vraća zaista na znanje, na ono što su rekli učenjaci, na dokaze itd. A ne da je on čuo nešto ili nešto pročitao i odmah to da prenese i pokušavajući da se prikaže kako je učen, kako on nešto zna. A ovo je vrlo bitna stvar. Ovdje ko pogriješi, ko izađe u javnost prije vremena, prije nego što šerijatski sazri, bojazan je i često se dešava u praksi da griješi da mijenja svoje stavove, danas ovako sutra onako itd.

Rezime ovog predavanja i moj lični savjet je da jedan talib-ilm koji hoće da stekne šerijatsko znanje mora imati svoj *raspored dnevnog učenja i rada*. Nema smetnje da napravi mjesečni raspored. Danas učim toliko Kur'ana napamet, a ponavljam toliko. Učim napamet taj i taj metn a ponavljam taj i taj metn. Klanjam noćni namaz toliko i toliko i ponavljam Kur'an, i tome slično. I svaki dan kad to uradi, izvrši što je zacrtao piše sebi plus ili ako ne uradi minus. I na kraju mjeseca vidi koliko je stekao, koliko je naučio. Ostvario 70-80%, treba to popraviti. A može sebe i kažnjavati, tako da onaj dan kad propusti zadano, sljedeći dan odradi duplo i taj dan i onaj koji je propustio. Nezamislivo je traženje šerijatskog znanja bez jednog vojničkog rada i vojničkog života. *Talib-ilm mora biti vojnik*. *Pedantan, uredan, ozbiljan, i da ima svoj sistem*. Nema on vremena za hodanje, za pijace, za budalaštine. Da svaki dan ima određenu stvar koju mora naučiti i koju mora ponoviti. Ovo što govorim nije lahko da se uradi. Nije lahko da čovjek radi mjesec dana, a kamo li da to godinama radi. I zato treba imati jaku volju, treba biti muškarčina. I zato imam Zuhri kaže: „Znanje je muškog roda, traženje znanja vole muškarčine od muškaraca, a preziru ga ženskonje od muškaraca." Zato što ne mogu izdržati teret i ozbiljnost ovog puta.

Onaj koji stekne šerijatsko znanje od *poniznosti* je da ne kaže ovo sam ja ljudi stekao zato što nisam noćima spavao, zato što sam učio dok su se drugi provodili itd. Fadl (odliku) znanja koje je čovjek stekao treba pripisati Uzvišenom Allahu, da kaže, kako kaže Ibn Tejmijje: „Ovo nije od mene, ovo je od fadla (dobrote) Allaha koje je dao meni. Ovo nisam ja ništa stekao, ovo nije od mene." Ovo Allah dadne nekome zbog njegove iskrenosti, truda i rada. Da bude poput Poslanika sallallahu alejhi ve sellem kada je ušao u Meku kao osvajač i oslobodioc. Kako je on ušao? Ohol, gord, jer je pobjednik? Ne! Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je ušao pognute glave, bio je na devi jahao je, ali je pognuo sagnuo glavu skroz do glave deve iz poniznosti prema Allahu Uzvišenom, ovo što mi je Allah dao to nije od mene (Poslanika) nego od Allaha Uzvišenog.